

TOIMENPIDEALOITE 244/2000 vp

Äitiyspäivärahan määräytyminen

Eduskunnalle

Vanhempainvakuutuksen tarkoitus on korvata poisjääviä ansiotuloja sekä taata tulottomille henkilöille perusturva. Tätä toteutetaan sairausvakuutuslakiin perustuen äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan avulla. Päiväraha lasketaan edeltävänä vuonna vahvistetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Jos työtulojen perusteella päivärahaa ei tulisi maksettavaksi, etuus maksetaan vähimmäismääräisenä.

Päivärahaa maksetaan vuoden aikana noin 140 000 henkilölle, joista naisia on noin 98 000. Vähimmäismääräisen päivärahan saajia äideistä oli viime vuonna noin 34 000.

Vähimmäismääräinen päiväraha on tällä hetkellä 60 markkaa päivässä. Tämän pienimmän päivärahan saajia ovat pääosin työttömät, vasta- valmistuneet, pätkätoitit tekevät ja opiskelijat. Esimerkiksi työttömyyskorvaukselta äitiyspäivärahalle siirtyvän henkilön tulot laskevat huomattavasti äitiyden vuoksi. Työttömyysturvan peruspäivärahan (nyt 122 markkaa, ensi vuonna 126 markkaa päivässä) sijaan henkilö saa 60 markkaa päivässä. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä pudotus on vieläkin suurempi.

Eräänä perusteena vanhempainpäivärahan vähimmäismäärän pienuuteen on mainittu vanhempainvakuutuksen tarkoitus korvata poisjääviä ansiotuloja. Tällöin korvauksen tulee olla suhteessa vanhemmuutta edeltäviin tuloihin. Tällöin kuitenkin unohdetaan vanhempainvakuutuksen toinen tehtävä eli turvata henkilölle perusturva. Perusturvaan on työttömälle henkilölle laskettu riittävän 126 markkaa päivässä. Vanhempainrahaa saavalle henkilölle se ei voi olla vähem-

pää. Toisena perusteena vähimmäismääräisen vanhempainpäivärahan pienuudelle on mainittu lapsilisän tuoma kompensaatio. Lapsilisä on kuitenkin tarkoitettu kattamaan lapsesta aiheutuvan perheen kasvaneita kuluja, ei korvaamaan vanhempien puutteellista perusturvaa.

Ongelmia äitiyspäivärahan määräytymisessä tulee myös silloin, kun äiti jää uuden lapsen vuoksi äitiyspäivärahalle suoraan vanhempainpäivärahakaudelta tai kotihoidontuolta. Mikäli äidillä ei ole työtuloja edellisessä verotuksessa, hänen saamansa äitiyspäiväraha määräytyy vähimmäismääräisenä. Äiti siis pakotetaan taloudellisten syiden vuoksi töihin lasten syntymisen välissä. Kuitenkin usein lasten hankkiminen mahdollisimman lyhyin väliajoin voisi olla oman elämänvaiheen tai lapsen hoidon kannalta järkevää. Myös työnantajat ovat kritisoineet järjestelmää, jossa äiti pakotetaan siirtymään muutaman kuukauden pituiselle työjaksolle äitiyspäivärahan tason nostamiseksi.

Tällä hetkellä vanhemmat kokevat tulevansa rangaistuiksi lapsen syntymän vuoksi. Raju pudotus tuloissa on johtanut monen kohdalla siihen, että lasten hankkimisesta luovutaan tai se siirretään myöhemmäksi taloudellisten syiden takia.

Edellä esitetyn vuoksi vanhempainpäivärahan vähimmäismäärää tulisi nostaa vähintään työttömyyskorvauksen peruspäivärahan tasolle. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat arviolta noin 300 miljoonaa markkaa, mutta toisaalta valtiolle kertyisi säästöjä mm. asumistukimenoissa.

Kaikkein pienituloisimpien nuorten lapsiperheiden elämisen edellytysten parantaminen ja mahdollisuuksien avaaminen on oikeasuuntaista perhe- ja sosiaalipolitiikkaa. Perheiden tukeminen myös taloudellisesti on tulevaisuuden ongelmien ennaltaehkäisyä. Ehdotetuilla muutoksilla olisi myös myönteisiä vaikutuksia synty-

vyyteen, kun jokaisella henkilöllä olisi taloudellinen mahdollisuus vanhemmuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alimman äitiyspäivärahan määrätymisperusteiden uudistamiseksi.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2000

Anu Vehviläinen /kesk
Anne Huotari /vas
Marjaana Koskinen /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Janina Andersson /vihr
Irina Krohn /vihr
Tuija Brax /vihr
Tanja Karpela /kesk

Päivi Räsänen /skl
Leea Hiltunen /skl
Katri Komi /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Tuula Haatainen /sd
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Katja Syväriinen /vas